

Posudek na bakalářskou práci

 školitelský posudek
 oponentský posudek

Jméno posuzovatele: RNDr. Eva Landová, Ph.D.

Datum: 2.10.2024

Autor: Vendula Bérová

Název práce: Faktory rodičovské péče ovlivňující přežívání mláďat a fitness rodičů u ptáků – význam rodičovské péče po opuštění hnízda

 Práce je literární rešerší ve smyslu zveřejněných požadavků (pravidel).

 Práce obsahuje navíc i vlastní výsledky.

Cíle práce (předmět rešerše, pracovní hypotéza...)

Cílem bakalářské práce bylo shrnout výsledky prací u ptáků jasně dokládající faktory přímo ovlivňující sníženou fitness rodičů či zvýšenou mortalitu mláďat v důsledku konfliktu o míru rodičovské péče v literatuře popisovaný jako konflikt mezi rodiči a dětmi. Protože jde o téma široké a podrobně prozkoumané, měla se tato práce zaměřit na shrnutí studií zabývajících se efektem rodičovské péče o mláďata v období po opuštění hnízda a jeho vlivem na přežívání těchto mláďat. Faktory vnějšího prostředí ovlivňující prodloužení či naopak zkrácení rodičovské péče měly být dány do souvislosti s životní historií a potravní ekologií zkoumaných druhů.

Struktura (členění) práce:

Struktura práce byla přizpůsobena tomu, aby studentka sama pro sebe nastudovala nejpodstatnější fakta, která by jí umožnila správně zpracovat téma konfliktu rodičů a dětí v období po vylétnutí z hnízda, vliv na jejich fitness. V kapitole „**Úvod**“ se hovoří o tom, co vše se v obecné rovině o rodičovské péči ví a v čem spočívá zajímavost zvoleného tématu. Na konci této úvodní kapitoly jsou definovány cíle práce. Další kapitoly teoretického úvodu se věnují důležitým momentům, bez nichž nelze zajímavost zadaného tématu plně nahlédnout a týkají se témat jako jsou: „Evoluce parentální péče u ptáků a příbuzných skupin“, „Ontogeneze mláďat a různé formy rodičovské péče“.

Následující kapitoly řeší už různé aspekty konfliktu o rodičovskou péči mezi rodiči a dětmi u ptáků: „Spor o délku a trvání péče – dlouhodobé investice“ se věnuje aspektům ovlivňujícím především fitness a přežívání rodičů, zatímco kapitola „Spor o délku a trvání péče – krátkodobé investice“ řeší především klíčové parametry prostředí, životních strategií či ontogeneze ovlivňující přežívání mláďat. Klíčovou částí práce je pak kapitola „Rodičovská péče v období po opuštění hnízda“ a výsledná Tabulka 1 (omylem v práci zařazená dvakrát) shrnující druhy s prodlouženou rodičovskou péčí, jejich taxonomické zařazení a odkaz na příslušné citace. Poměrně důležitá je i závěrečná kapitola „Diskuze a závěr“ shrnující nejzajímavější výdobytky práce a snažící se odpovědět na otázky položené v úvodu práce.

Struktura práce je tedy poněkud netradiční, ale sleduje postupnou linku vedoucí k naplnění vytčených cílů.

Jsou použité literární zdroje dostatečné a jsou v práci správně citovány?

Práce jsou v textu citovány na patřičných místech. Jen v popisku u Obrázku 1. chybí

z jaké práce byl obrázek přejet. Je to sice výše v textu, ale mělo by být znovu uvedeno i zde. Řazení jednotlivých citací v závorkách není v některých případech vzestupně podle roku publikování, jak je obvyklé. Ale takových případů celkově není mnoho.

V seznamu literatury u některých citací jsou použita velká písmena, což znamená, že i za použití citačního softwaru je potřeba výsledek manuálně zkontrolovat. U některých citací jsou uvedeny DOI, jinde ne. Ale to považuji spíše za menší formální chyby.

Použil(a) autor(ka) v rešerši relevantní údaje z literárních zdrojů?

Autorka použila 130 literárních pramenů, jak klasických prací či knih, tak novější články. Zda je opravdu plně vytěžila, anebo zda skutečně našla všechny práce s prodlouženou rodičovskou péčí si nejsem zcela jistá. V některých případech za klasickou prvotní studií nenásleduje citace novější, která by mohla ukázat případný posun v tématu.

Nicméně celkově považuji objem zahrnutých zdrojů za dostatečný.

Pokud práce obsahuje (nadstandardně) i vlastní výsledky, jsou tyto výsledky adekvátním způsobem získány, zhodnoceny a diskutovány?

Práce vlastní výsledky neobsahuje

Formální úroveň práce (obrazová dokumentace, grafika, text, jazyková úroveň):

Formální úroveň práce se postupně velmi vylepšila a považuji ji celkem za uspokojivou. Práce se celkem dobře čte a byl učiněn apel na autorku, aby se zbavila většiny anglismů, o což se doopravdy pokusila. Z formálního hlediska práce nese některé rysy chvatného dokončování, jako je přemístění Tabulky 1 a její nevymazání na předchozím místě, takže v práci zůstala dvakrát.

Kladně hodnotím převzetí a zpracování některých grafů či dendrogramů, které věcněji ilustrují zadané téma. Grafická úprava těchto přejatých zdrojů je uspokojivá.

Splnění cílů práce a celkové hodnocení:

Konflikt mezi rodiči a dětmi v nárocích na realizovanou rodičovskou péči je u mnoha druhů ptáků klasicky studovaný „trade-off“. Přesto se v současné době znovu objevují shrnující práce poukazující na zajímavost tohoto tématu. Přehnaná rodičovská investice vede k redukci fitness rodičů, protože již nemohou investovat tolik energie do dalšího hnízdění a někdy vede i ke snížení přežívání dospělých ptáků. U mláďat opouštějících hnízdo je však důležité, aby měla co nejvyšší váhu, což vede ke zvýšeným šancím ohledně vlastního přežívání i následného rozmnožení. Výrazné omezení rodičovské investice tedy pro mláďata znamená významně zvýšenou mortalitu. V poslední době se ukazuje, že u některých druhů není rozhodující pouze rodičovská péče v době kdy jsou ptáci na hnízdě, ale i v době po opuštění hnízda. V této době rodiče mláďatům poskytují různé formy následné pomoci a tento fenomén nacházíme jak u druhů s altriciálních tak i prekociálních modem vývoje.

Cílem bakalářské práce bylo shrnout výsledky prací u ptáků jasně dokládající faktory přímo ovlivňující sníženou fitness rodičů či zvýšenou mortalitu mláďat v důsledku konfliktu mezi rodiči a dětmi. Tyto faktory měly být dány do souvislosti s životní historií a potravní ekologií zkoumaných druhů. Jedním z cílů práce bylo i shrnutí studií zabývajících se efektem rodičovské péče o mláďata po opuštění hnízda a jeho vlivem na přežívání těchto mláďat.

Autorka se po dvouletém přerušovaném snažení do určité míry do tématu intelektuálně pronikla a byla schopna shrnout nejdůležitější momenty zpracovávaného tématu a přetavit je do smysluplného a dobře čitelného textu.

V průběhu práce se ukázalo, že pro studentku není jednoduché proniknout za prvotní sdělení jednotlivých prací, především proto, že postrádá potřebné znalosti pro interpretaci srovnávacích prací, kde jsou používány poměrně pokročilé statistické a fylogenetické metody. Bez znalosti jejich principů není možné plně nahlédnout do toho, jak byla práce dělána, a na jaké kompromisy museli autoři přistoupit při zpracování těch dat, která jsou u různých druhů ptáků o rodičovské péči k dispozici. To vlastně znemožnilo uplatnit skutečně validní kritický přístup ke čteným studiím.

Ačkoliv bylo téma konfliktu mezi rodiči a dětmi u ptáků před několika desítkami let hodně studováno, není pro současné studenty (včetně autorky) intelektuálně lehké čelit různým hypotézám tehdy studovaným a neztratit nit vlastního zpracovávaného tématu.

Přestože kolegyně Vendula Běrová na práci přerušovaně pracovala dva roky, hlavní část práce na textu se udála v posledních deseti dnech před odevzdáním práce. Velice dlouho byl text na mnoha místech pouze v bodech a možná jako koncept v hlavě autorky. Práce je silná v některých kapitolkách, kde studentka načetla dostatek literatury dosti podrobně, aby vynesla na světlo zajímavé příklady a momenty. Jinde je text zase hodně obecný. Právě zvolit správnou míru mezi obecnými principy a zajímavými jednotlivostmi u konkrétních druhů či studií se ukázalo pro studentku jako obtížné, nicméně se snažila práci podle rad školitelky na určitých místech z tohoto pohledu vyvážit.

Celkově investice do celé práce před jejím odevzdáním nebyla zcela optimální vzhledem k zadanému tématu a z pohledu dlouhodobých investic do vzdělání a také na vědeckém rozhledu se dost energie ušetřilo. Nicméně má výsledná bakalářská práce dostatek „váhy“ aby přežila obhajobu i případnou kritiku oponenta. Jako školitel tedy konstatuji, že bylo dosaženo hlavních cílů práce, formálně práce nevybočuje z běžných kritérií obvyklých na PŘFUK a doporučuji ji plně k obhajobě.

Otázky a připomínky oponenta:

Návrh hodnocení školitele nebo oponenta

výborně x velmi dobře dobře nevyhověl(a)

Podpis školitele/opponenta:

- Prosíme oponenty i školitele o co nejstručnější a nejvýstižnější komentáře k jednotlivým bodům (dodržujte zhruba rozsah), tučně vyznačené rubriky jsou povinnou součástí posudku.
- Při posuzování je nutno zohlednit požadavky stanovené pro vypracování bakalářských prací – viz <https://www.natur.cuni.cz/biologie/studium/pravidla-bc-2023.docx>
- Posudek, prosím, nahrajte ve formátu pdf do SIS k dané bakalářské práci nebo (v případě externích oponentů) zašlete v elektronické podobě na e-mail: zuzana.starostova@natur.cuni.cz. Vytisknutý a podepsaný posudek také zašlete na adresu: **Zuzana Starostová, katedra zoologie PřFUK, Viničná 7, 128 44 Praha 2** nebo **doručte do místnosti 241** či na **sekretariát katedry zoologie**. Podepsaný vytisknutý posudek je nutnou součástí protokolu o obhajobě bakalářské práce a musí být k dispozici nejpozději v den obhajoby.